Eduskunnan lakivaliokunta

Lausunto: VNS 2/2024 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028

Valtioneuvosto on päättänyt julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2025–2028 tuomioistuinlaitoksen toimintamenomäärärahojen taulukon 1. mukaisesti.

Taulukko 1. Tuomioistuinlaitoksen toimintamenomäärärahat kehyskaudella 2025–2028

25.10.01 Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2025	2026	2027	2028
Edellinen kehyspäätös	**9 817 000**	**9 817 000**	**9 817 000**	**9 817 000**
Vahvistetaan oikeudenhoidon resursseja (HO 2023)	*200 000*	*200 000*	*200 000*	*200 000*
Kehyspäätös	**10 017 000**	**10 017 000**	**10 017 000**	**10 017 000**

25.10.02 Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2025	2026	2027	2028
Edellinen kehyspäätös	**15 360 000**	**15 360 000**	**15 360 000**	**15 360 000**
Kehyspäätös	**15 360 000**	**15 360 000**	**15 360 000**	**15 360 000**

25.10.03 Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2025	2026	2027	2028
Edellinen kehyspäätös	**331 863 000**	**338 632 000**	**331 955 000**	**331 955 000**
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	*-1 400 000*	*-1 700 000*	*-3 660 000*	*-4 460 000*
Vahvistetaan oikeudenhoidon resursseja (HO 2023)	*14 500 000*	*12 400 000*	*9 500 000*	*9 500 000*
Kehyspäätös	**344 963 000**	**349 332 000**	**337 795 000**	**336 995 000**

Merkittävin muutos aiempaan kehykseen on muiden tuomioistuinten momentille tehty 9,5 milj. euron pysyvä lisäys oikeudenhoidon resurssien varmistamiseksi. Samanaikaisesti momentille kohdistuu kuitenkin tuottavuustoimenpiteitä, joiden

pysyvä vaikutus vuodesta 2028 eteenpäin on 4,46 milj. euroa vuodessa. Tämän tuottavuusvähennyksen lisäksi oikeusministeriön hallinnonalan toimintamenoihin kohdistuu 7,9 milj. euron pysyvä lisäsäästö vuodesta 2025 lukien ja aikaisempien säästöjen aikaistaminen siten, että vuodelle 2025 kohdistuu lisäksi 2,8 milj. euron säästö. Näiden kohdentumisesti sektoreille päätetään vuoden 2025 talousarviossa vuosien 2026–2029 julkisen talouden suunnitelmassa, joten Tuomioistuinvirastolla ei ole tällä hetkellä tietoa lisäsäästön määrästä kehyskaudella.

Oikeudenhoidon selonteko

Saadusta lisärahoituksesta huolimatta tuomioistuinlaitoksen perusrahoitus ei edelleenkään vastaa oikeudenhoidon selonteossa esitettyä tuomioistuinlaitoksen lisärahoitustarvetta henkilöstömenoihin. Tuomioistuinlaitos ei ole saanut lisärahoitusta mm. merkittäviin vuokrien indeksikorotuksiin ja välttämättömien tietojärjestelmien kehittämiseen ja tästä syystä oikeudenhoidon selonteossa saatua rahoitusta joudutaan kohdentamaan myös muuhun toiminnan ylläpitämiseen.

Tilannetta heikentää merkittävästi myös julkisen talouden suunnitelmassa vuodesta 2025 lukien toimintamenoihin kohdistetut tuottavuussäästöt, joita ei ole kuitenkaan nopealla aikataululla mahdollista saada, koska useat toimenpiteet edellyttävät lainsäädäntömuutoksia.

Taulukossa 2. esitetään tuomioistuinlaitoksen henkilötyövuosikehitys vuodesta 2019 lukien. Tuomioistuinlaitos on pystynyt kasvattamaan henkilöstöä saatujen lisärahoitusten turvin jo vuodesta 2019 lukien ja tämän hetken arvion mukaan vuoden 2024 taso pystytään säilyttämään myös kehyskaudella.

Taulukko 2. Tuomioistuinlaitoksen henkilötyövuosikehitys 2019–2024

TUOMIOISTUINLAITOKSEN HENKILÖTYÖVUOSIKEHYS 2019-2024

	2019 toteutuma	2020 toteuma	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 toteuma	2024 arvio
Tuomarit	1 051	1 077	1 113	1 105	1 140	1 164
Asessorit	35	37	44	42	40	58
Esittelijät	271	275	269	263	256	288
Käräjänotaarit	135	137	131	135	133	157
Haastemiehet	267	273	278	274	273	278
Muu henkilöstö	1 455	1 477	1 530	1 521	1 537	1 596
Tuomioistuinvirasto	0	65	64	67	63	73
YHTEENSÄ	3 214	3 339	3 429	3 408	3 441	3 614

Vuoden 2024 arvio perustuu tulosneuvotteluissa sovittuun henkilöstömäärään, jota ei todennäköisesti vielä kuluvana vuonna täysin saavuteta. Osaavan lisähenkilöstön rekrytoiminen aiheuttaa haasteita kaikissa henkilöstöryhmissä. Erityisesti kansliahenkilökunnan osalta merkittävänä haasteena on jo pitkään ollut henkilökunnan pysyvyys, mikä johtuu pitkälti siitä, että lainkäyttösihteereiden palkkaus ei vastaa työn vaativuutta.

Tuottavuussäästöt

Säästöjä tavoitellaan ensisijaisesti tehostamalla hallinnon toimintaa ja toimitilojen käyttöä sekä kehittämällä tuottavuutta parantavia toimintatapoja. Tavoitteena on kohdentaa ne niin, että oikeudenhoidon toimintakyky ei heikkene ja tämän hetken arvion mukaan henkilötyövuosivähennyksiä ei olisi tarpeellista tehdä. Useat potentiaaliset säästötoimenpiteet edellyttävät kuitenkin lainsäädäntömuutoksia.

Työtilanne

Vuodelle 2024 Tuomioistuinvirasto on kohdentanut lisäresursseja erityisesti niihin tuomioistuimiin, joissa on ollut pitkät käsittelyajat ja keskimääräistä enemmän pitkään vireillä olevia asioita.

Tuomioistuinten asiamäärä- ja käsittelyaikatilastot ovat liitteessä 1. Vireillä olevien asioiden määrät ja keskimääräiset käsittelyajat ovat tuomioistuinlaitoksessa edelleen korkealla tasolla. Tuomioistuinlaitokseen kohdennettujen lisäresurssien vaikutukset arvioidaan näkyvän asiamäärätilastoissa vasta vuodesta 2025 lähtien.

Keskimääräiset käsittelyajat

Tuomioistuinten keskimääräisissä käsittelyajoissa on ollut pitkällä aikavälillä pääosin kasvava trendi. Hallinto-oikeuksien osalta vuonna 2023 keskimääräinen käsittelyaika lähti laskuun ja tämän arvioidaan jatkuvan myös vuonna 2024. Hallinto-oikeudet ovat saaneet lisäresursseja mm. ympäristö-, maankäyttö- ja rakennusasioiden käsittelyaikojen lyhentämiseen, mikä on alkanut tuottaa tulosta. Myös ylimmissä tuomioistuimissa ja erityistuomioistuimissa arvioidaan kaikkien asioiden keskimääräisten käsittelyaikojen hieman laskevan.

Käräjä- ja hovioikeuksissa arvioidaan käsittelyaikojen pysyvän vuoden 2023 tasolla tai hieman laskevan.

Keskimääräiset käsittelyajat vaihtelevat merkittävästi eri käräjäoikeuksissa. Rikosasioissa yli puolen vuoden keskimääräisiä käsittelyaikoja oli maaliskuussa 2024 seuraavissa käräjäoikeuksissa: Helsingin ko 8,0 kk (2023: 10,4 kk), Länsi-Uudenmaan ko 8,1 kk (2023: 8,2 kk) ja Itä-Uudenmaan ko 7,2 kk (2023: 7,6 kk).

Laajoissa riita-asioissa on nähtävillä vastaavanlaisia alueellisia eroavaisuuksia. Osassa käräjäoikeuksista käsittelyajat ovat alle 7 kuukauden tavoitteen, mutta mm. Uudenmaan käräjäoikeuksissa, joissa on suuret asiamäärät ja haasteellinen juttukanta, keskimääräiset käsittelyajat venyvät jopa 13 kuukauteen.

Vireillä olevat asiat

Käräjäoikeuksissa vireillä olevien asioiden määrien arvioidaan laskevan edellisestä vuodesta kuluvan vuoden aikana. Hovioikeuksissa vireillä olevien määrät ovat vaihdelleet 3 800–4 300 asiaa/vuosi. Vuonna 2024 vireillä olevien määrän arvioidaan pysyvän edellisen vuoden tasolla. Hallinto-oikeuksissa vireillä olevien määrät ovat laskeneet merkittävästi viime vuosina. Vuonna 2024 vireillä olevien määrän arvioidaan olevan edellisen vuoden tasolla.

Yli 12 kk vireillä olevat asiat

Tuomioistuimet ovat kiinnittäneet erityistä huomiota yli 12 kk vireillä olevien asioiden määrän alentamiseen. Vuoden 2024 arvioidaan näiden määrän alenevan lähes kaikkien tuomioistuinsektoreiden osalta.

Johtaja Raimo Ahola

Erityisasiantuntija Sari Mutka

Liitteet Tuomioistuinlaitoksen keskeiset tunnusluvut 2019–2024

LIITE 1

TUOMIOISTUINLAITOKSEN KESKEISET TUNNUSLUVUT 2019 - 2024

KORKEIMAN OIKEUDEN TUNNUSLUKUTAULUKKO

	2019 toteutuma	2020 toteuma	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 toteuma	2024 arvio
Saapuneet asiat, kpl	2 028	1 882	2 005	1 876	1 888	2 000
Ratkaistut asiat, kpl	2 069	1 882	1 855	1 917	1 812	1 900
— annetut asiaratkaisut valitusasioissa	142	141	115	104	121	115
— julkaistut ratkaisut	112	100	93	81	95	90
Vireillä olevat asiat, kpl	740	750	906	865	941	1 041
Yli 12 kk vireillä olevat		198	207	219	172	170
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)						
— kaikki asiat	5,4	5,3	5,0	5,3	5,9	5,5
— valituslupa-asiat	3,8	3,9	4,0	4,4	4,7	4,5
— asiaratkaisut	18	17,5	15,3	16,5	17,5	17,5

KORKEIMAN HALLLINTO-OIKEUDEN TUNNUSLUKUTAULUKKO

	2019 toteutuma	2020 toteuma	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 toteuma	2024 arvio
Saapuneet asiat, kpl	6 031	5 204	4 099	3 713	3 570	3 700
Ratkaistut asiat, kpl	6 138	5 365	5 081	3 757	3 837	3 500
— annetut asiaratkaisut, säännönmukainen muutoksenhaku				524	737	700
— julkaistut ratkaisut (vuosikirjapäätökset)				150	128	120
Ulkomaalaisasiat eriksen eriteltynä						
— Ulkomaalaisasiat	3 077	2 805	2 037	1 587	1 488	1 300
— joista, turvapaikka-asiat	2 360	1 812	923	743	804	750
— Muut asiat	3 061	2 560	3 044	2 170	2 349	2 200
Vireillä olevat asiat, kpl	3 243	3 151	2 147	2 094	1 827	2 027
Yli 12 kk vireillä olevat		273	191	127	111	110
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)	7,2	7,4	8,1	7,2	6,6	6,0
— Ulkomaalaisasiat	5,1	4,8	7,4	6,9	5,9	6,0
— Muut asiat		10,2	8,5	12,1	7,0	8,0

MUIDEN TUOMIOISTUINTEN TUNNUSLUKUTAULUKKO

	2019 toteutuma	2020 toteuma	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 toteuma	2024 arvio
Hovioikeudet						
Saapuneet asiat, kpl	8 453	7 369	8 226	7 899	7 827	8 300
Ratkaistut asiat, kpl	8 227	7 698	7 816	7 855	7 795	7 900
Vireillä olevat asiat, kpl	4 149	3 826	4 238	4 282	4 314	4 714
Yli 12 kk vireillä olevat, kpl	516	753	633	818	829	810
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	5,8	6,3	6,4	6,5	6,9	6,7
Käräjäoikeudet						
Saapuneet asiat, kpl	577 203	525 444	545 327	511 715	575 845	600 717
Ratkaistut asiat yhteensä, kpl	549 739	543 117	554 652	504 220	546 191	603 626
— Rikosasiat	55 152	50 834	55 702	52 307	52 320	59 789
— Laajat riita-asiat	8 272	8 439	8 559	7 958	8 632	9 379
— Summaariset asiat	407 212	406 129	417 951	368 242	404 985	434 368
Vireillä olevat asiat, kpl	158 364	142 618	132 581	139 373	168 557	165 648
— Rikosasiat	20 381	26 325	27 256	26 198	28 372	26 301
— Laajat riita-asiat	6 419	7 044	7 219	7 212	8 318	7 111
— Summaariset asiat	106 667	83 255	73 373	80 556	105 785	98 000
Yli 12 kk vireillä olevat, kpl						
— Rikosasiat	3 384	4 468	4 658	5 532	5 627	5 600
— Laajat riita-asiat	1 811	2 159	2 403	2 728	2 490	2 400
Keskimääräinen käsittelyaika, kk						
— Rikosasiat	4,8	5,3	5,8	6,0	6,3	6,3
— Laajat riita-asiat	9,7	9,2	9,7	10,1	10,2	10,7
— Summaariset asiat	2,8	3,0	2,6	2,3	2,6	2,5
— Velkajärjestelyasiat	6,5	6,2	5,9	5,4	5,2	5,3
Hallinto-oikeudet						
Saapuneet asiat, kpl	19 901	19 413	17 479	17 365	17 403	18 000
Ratkaistut asiat, kpl	19 870	18 638	17 894	18 259	18 378	18 197
— Ulkomaalaisasiat	7 259	6 279	5 200	4 624	4 337	4 500
— joista, turvapaikka-asiat	3 459	2 151	1 577	1 482	1 237	1 100
Vireillä olevat asiat, kpl	13 438	14 449	14 007	13 071	12 137	12 537
Yli 12 kk vireillä olevat, kpl	2 057	2 473	2 910	2 538	1 972	1 920
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	9,1	8,9	9,6	9,9	9,3	9,1
Vakuutusoikeus						
Saapuneet asiat, kpl	5 059	4 754	3 853	3 228	3 369	3 500
Ratkaistut asiat, kpl	5 006	5 269	3 757	3 361	3 318	3 600
Vireillä olevat asiat, kpl	3 904	3 514	3 619	3 487	3 535	3 435
Yli 12 kk vireillä olevat, kpl	447	472	250	686	644	600
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	9,7	8,7	12,2	12,2	13,1	10,0
Markkinaoikeus						
Saapuneet asiat, kpl	436	576	450	610	556	*
Ratkaistut asiat, kpl	497	525	510	474	670	600
Vireillä olevat asiat, kpl	326	377	319	451	335	*
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	8,5	7,9	7,9	7,2	6,9	7,9

Työtuomioistuin						
Saapuneet asiat, kpl	99	97	124	79	73	*
Ratkaistut asiat, kpl	123	118	116	94	108	100
Vireillä olevat asiat, kpl	103	82	90	75	40	*
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	9,7	11,6	14,3	12,4	8,5	9,0

* ei saatavlilla tällä hetkellä

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Sari Mutka
Erityisasiantuntija
Tuomioistuinvirasto
sari.mutka@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Raimo Ahola
Johtaja
Tuomioistuinvirasto
raimo.ahola@oikeus.fi